

Naam:

Groep/klas:

Leven in een roedel – Wolven**Woorden**

De woorden staan achterstevoren. Schrijf ze weer goed op.

(reidafla) _____
 (reidateb) _____
 (galvrueg) _____
 (teisarap) _____
 (edrognar) _____
 (riatilos) _____
 (etoyoc) _____

(nepiulseb) _____
 (roopsrueg) _____
 (slahkaj) _____
 (reidioorp) _____
 (reidfoor) _____
 (muirotirret) _____
 (paalsretniw) _____

Lezen

Geef antwoord op de volgende vragen. Maak van elk antwoord een goede zin. Als er te weinig ruimte is, kun je deze opdracht ook in een schrift of op een apart blaadje maken.

(blz. 4-5) Tot welke diersoort behoren de wolven?

(blz. 6-7) Uit ongeveer hoeveel dieren bestaat een roedel meestal?

(blz. 8-10) Waarom is een territorium in de lente en herfst vrij klein?

(blz. 11-12) Wat doen wolven als ze meer gevangen hebben dan ze kunnen opeten?

(blz. 13-14) Waarom gaan wolven soms vaak achter een kudde aan, voor ze beginnen te jagen?

(blz. 15-17) Waarom zijn net geboren pups volkomen hulpeloos?

(blz. 18-19) Wat gebeurt er met de pups als de roedel op jacht gaat?

(blz. 20-22) Tot hoever kun je het huilen van wolven soms horen?

(blz. 26-28) Welke dieren vormen een bedreiging voor wolven?

Naam:

Groep/klas:

Weten

Kies één opdracht uit

- Wat weet je over de samenstelling en rangorde van een roedel? Denk aan alfapaar, dominante wolf, houding, jagen enz.
- Vertel wat je weet over de pups in een roedel. Denk aan aantal, wanneer worden ze geboren, hoe zien ze eruit enz.
- Hoe communiceren wolven met elkaar? Denk aan geluiden, lichaamstaal en geuren.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Het kaartje op blz. 29 klopt tegenwoordig niet meer helemaal. Zoek uit in welke Europese landen wolven in het wild voorkomen. Kun je ook vinden hoeveel wolven er per land ongeveer zijn? Stijgt of daalt dat aantal in de laatste jaren?
- Zoek eens uit in welke dierentuinen, informatiecentra of speciale parken je wolven kunt zien. Zoek naar plaatsen in Nederland en in de landen om ons heen, maar ook bijvoorbeeld in een land waar jij wel eens op vakantie gaat.
- Zoek afbeeldingen van honden waaraan je nog erg goed kunt zien dat ze familie van de wolven zijn. Hoe heten die hondenrassen?

Maken

Kies één opdracht uit

Maak een verslag van alles wat je nu geleerd hebt over wolven. Je kunt dit alleen doen, of samen met een klasgenoot.

Je mag hierbij kiezen uit één van de volgende vormen:

- Een werkstuk volgens de regels die bij jullie in de groep gelden.
- Een muurkrant op een groot vel, met teksten, tekeningen en plaatjes.
- Een spreekbeurt volgens de regels die bij jullie in de groep gelden.
- Een Power Point presentatie met informatie, afbeeldingen en filmpjes.

Maak een afspraak met je leerkracht om je verslag aan de groep te presenteren.

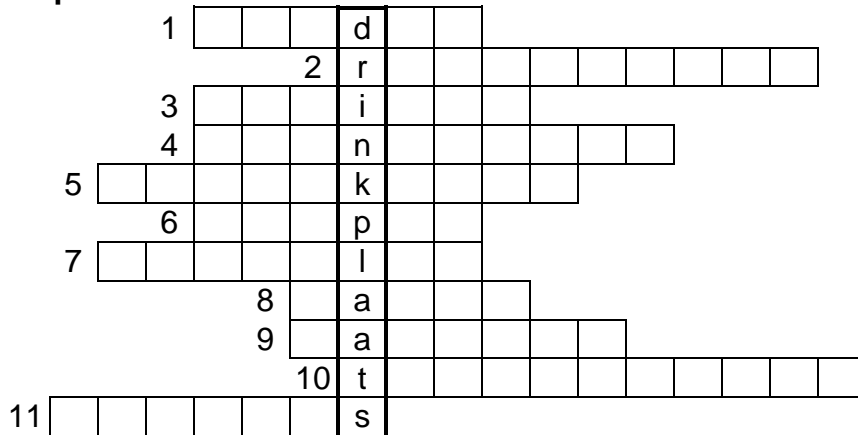

Leven in een troep – Leeuwen

Woorden

Zet de woorden op de goede plaats in de puzzel:

carnivoren – geurvlag – grazers – habitat – herder – hoektanden – manen – reservaten – prooidieren – roofdieren – savanne – schutkleur – territorium – welpen

Lezen

Lees de bladzijde en vul het goede woord in.

- (blz. 5) Een groep leeuwen heet een _____.
- (blz. 7) De leeuwinnen blijven met hun _____ meestal in groepjes bij elkaar.
- (blz. 8) De _____ van de leeuw is de open _____.
- (blz. 9) Vaak is er in het _____ een _____ als een meertje of een rivier.
- (blz. 11) De leeuwen liggen het grootste deel van de tijd ergens in het _____ of in de _____ van een boom uit te rusten of te slapen, of zich te _____.
- (blz. 12) Ze eten het liefst grote _____ zoals wildebeesten (of gnoes), antilopen en buffels.
- (blz. 16) Leeuwinnen jagen meestal in kleine _____ en hebben daarbij allemaal een eigen taak.
- (blz. 19) Jonge leeuwen leren heel veel door te _____ wat de oudere leeuwen doen.
- (blz. 23) Leeuwen kunnen aan elkaars _____ ruiken of ze tot dezelfde _____ horen.
- (blz. 25) Mannetjes zijn op hun vijfde of zesde jaar op hun _____ en worden dan de nieuwe _____ van een troep.
- (blz. 26) Omdat ze in _____ leven hebben leeuwen vrijwel geen _____ vijanden.
- (blz. 29) Bij het _____ kunnen ze een _____ van 60 km/uur halen, al houden ze dit niet lang vol.

Naam:

Groep/klas:

Weten

Kies één opdracht uit

- Op allerlei plaatsen in het boek worden prooidieren genoemd. Zoek er zoveel mogelijk en schrijf ze op.
- Vind de juiste antwoorden bij deze feiten:
 - Hoe groot en lang kan een leeuw worden?
 - Hoeveel soorten wilde katten zijn er?
 - Hoeveel dieren zitten er gemiddeld in een troep?
 - Hoe groot kan een territorium soms wel zijn?
 - Hoeveel kilometer lopen leeuwen als ze jagen?
 - Hoeveel tanden hebben leeuwen?
 - Na hoeveel weken worden de welpen geboren?
 - Hoe ver kun je de brul van een leeuw soms horen?
 - Hoe oud kan een leeuw worden?

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Zoek namen en plaatjes van andere grote katachtigen en plak ze op.
- Zoek op internet spreekbeurt of werkstuk informatie over leeuwen. Als je iets vindt met informatie die niet in dit boek staat, vraag dan of je dat uit mag printen.
- Zoek filmpjes over het leven van een troep leeuwen in het wild.

Maken

Kies één van de opdrachten van **Weten** of **Zoeken** uit en maak daar de laatste opdracht over.

- Maak een werkstuk over een andere grote katachtige, bijvoorbeeld tijgers, panters of luipaarden.
- Bereid een spreekbeurt over leeuwen voor om je klasgenoten ook te leren wat jij geleerd hebt door dit werkblad te maken.
- Maak een muurkrant op groot papier over één van de opdrachten. Zorg ervoor dat het duidelijk te lezen is en zoek naar goede afbeeldingen.

Voor elke opdracht geldt: Maak een afspraak met je leerkracht hoe en wanneer je dit aan je klas mag presenteren.

Naam:

Groep/klas:

Leven in een kolonie – Mieren

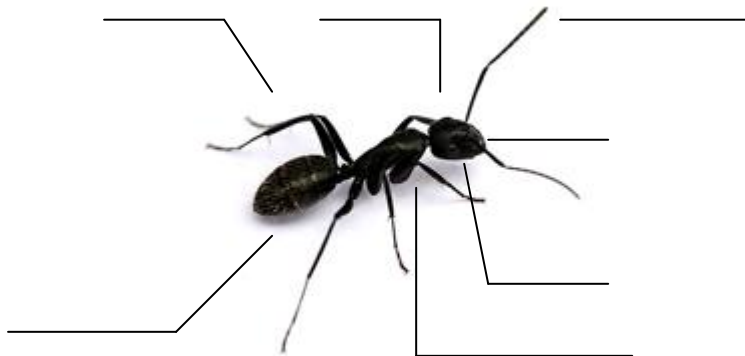
Woorden

Trek een lijntje tussen de betekenis en het juiste woord.

middelste deel van een insectenlijf	•	• compost
grootste en belangrijkste vrouwtjesmier	•	• exoskelet
suikerachtige stof die bloemen maken om bijen en vlinders te lokken	•	• prooidieren
plantenafval dat gebruikt wordt om te bemesten	•	• borststuk
uitwendig skelet van insecten	•	• eiwit
dieren die door andere dieren worden gedood en opgegeten	•	• koningin
onmisbare voedingsstof voor dieren	•	• nectar

Lezen

1. Zet de juiste namen bij de lichaamsdelen van de mier. In het boek lees je de informatie.

2. Lees in het boek en vul in elke zin het ontbrekende woord in.
 - In een kolonie hebben de verschillende groepen allemaal een eigen taak.
 - hebben extra grote kaken om het nest tegen vijanden te verdedigen.
 - Uit de eieren komen die zich gaan in een zijden
 - Veel mieren halen hun suiker uit en andere insecten.
 - Mierenzuur is een soort gif dat de prooi
 - Met hun pikken mieren geuren uit de lucht op.
 - Bosmieren maken hun nest in grote-vormige hopen dennennaalden.

Naam:

Groep/klas:

Weten

Kies één opdracht uit

- Schrijf in je eigen woorden op wat een mierenkolonie is en hoe die ontstaat. (blz. 6 – 11)
- Schrijf in je eigen woorden op hoe een mierennest er vanbinnen en vanbuiten uitziet. (blz. 12 – 17)
- Schrijf in je eigen woorden op wat mieren eten. (blz. 18 – 21)

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

Maak deze opdracht op een apart blad, op papier of in een bestand.

Zoek in andere boeken, tijdschriften, op internet, op school en thuis meer informatie en plaatjes over één van de volgende onderwerpen:

- Wat is een insect en hoe kun je een insect herkennen? Zoek informatie over hoe een insect eruit ziet en over verschillende soorten.
- Andere insecten die in kolonies leeft zijn bijvoorbeeld bijen en wespen. Zoek zoveel mogelijk informatie over een andere soort die ook in kolonies leeft.
- Zoek meer plaatjes en informatie over één miersoort. Dit mag een soort zijn die al in het boek is beschreven, maar je mag ook een andere soort kiezen.

Maken

Maak van één van je keuzeopdrachten van **Weten** of **Zoeken** een werkstuk op groot papier. Gebruik tekst, tekeningen, plaatjes, eigen foto's, kortom alles wat je kunt gebruiken.

Werk het netjes af. Laat geschreven teksten eerst nakijken, zodat er in het werkstuk zo weinig mogelijk fouten staan. Gebruik niet teveel lijm en knip zo netjes mogelijk. Vraag of je mag typen en printen als je dat mooier vindt.

Laat je werkstuk aan de groep zien en hang het op een plaats waar ouders en andere kinderen het ook kunnen zien.

Naam:

Groep/klas:

Leven in een groep – Walvissen

Woorden

Zoek de 15 woorden in de woordslangen hieronder en schrijf ze op.
Je mag de woordenlijst op blz. 30 gebruiken.

gestroomlijnd weerkdieren baleinen boeggolfdominant
walvisgezangecholocatieplanktongeslachtsrijpsstroming
krillspuitgatblubberta storga anlichtbel-methode

Lezen

Wat hoort waar?

**sprongen | lawaai | onderzoek | surfen | dag | dominante | geluiden | melk |
dier | speklaag | Tandwalvissen | zeef | boeggolf | twee | olifanten | uitwendige |
baleinwalvissen | krill | lichaamswarmte | potvis | verbod | blauwe |**

- (blz. 4-6) Walvissen zijn in twee groepen verdeeld. _____ en _____.
- (blz. 9-10) Walvissen in koude wateren hebben een extra dikke _____ om hun _____ vast te houden.
- (blz. 11-13) Baleinen werken als een _____, waar het _____ achter blijft hangen.
- (blz. 14-15) Een _____ kan wel tot 2000 meter diepte duiken en _____ uur onder water blijven.
- (blz. 16-18) Moederwalvissen produceren per _____ honderden liters vette _____.
- (blz. 19-20) Er zijn walvissen die mee _____ op de _____ van een schip of een grote baleinwalvis.
- (blz. 21-23) Walvissen hebben geen _____ oren, ze vangen _____ op met hun hele huid.
- (blz. 24-25) Walvissen die willen laten zien dat zij het _____ mannetje zijn, laten met _____ en veel _____ zien hoe fit en sterk ze zijn.
- (blz. 26-28) Ondanks een _____, jaagt Japan nog steeds op walvissen, maar ze zeggen dat het alleen voor _____ is.
- (blz. 29) De _____ vinvis is het grootste _____ ter wereld, zo zwaar als 35 _____.

Naam:

Groep/klas:

Weten

Kies één opdracht uit

- Wat weet jij van het werk van bijvoorbeeld het Wereld Natuur Fonds of Greenpeace? Ben jij lid van zo'n organisatie? Vertel er iets over.
- Weet jij hoe baleinwalvissen eten? Schrijf het op. Wat zijn baleinen? Wat is krill? Hoe zoeken en vangen ze hun prooi? Enz.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Vroeger speelde Nederland ook een belangrijke rol in de walvisvangst. Zoek informatie over Spitsbergen, Smeerenburg en walvisvaart. Schrijf kort op wat je hebt gevonden.
- Zoek afbeeldingen van een aantal verschillende soorten walvissen en plak ze in volgorde van klein naar groot op. Schrijf de namen erbij.
- Sommige walvissen gebruiken echolocatie om hun prooi te vinden. Zoek hoe dat precies in zijn werk gaat. Bij dolfijnen kun je hier vast informatie over vinden.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Ben je wel eens in een walvismuseum (bijvoorbeeld op Ameland) of een dolfinarium (bijvoorbeeld Harderwijk) geweest? Maak een folder waarin je zoveel mogelijk informatie voor bezoekers zet. Denk aan plaatjes, maar ook aan route, wat is er te zien, openingstijden enz.
- Maak over één van de opdrachten die je hiervoor gekozen hebt een groter werkstuk en presenteer dat in je groep.
- Zoek op internet filmpjes over het leven van walvissen. Bijvoorbeeld over jagen, springen, ademen, geluiden of gestrande dieren. Vraag of je de mooiste filmpjes aan de klas mag laten zien en vertel er dan iets bij.

Leven in een groep – Chimpansees

Woorden

In dit zoekraadsel zijn 16 woorden verstopt. De woorden zijn:

1. machtsvertoon
2. communiceren
3. territorium
4. leefgebied
5. termieten
6. regenwoud
7. prooidier
8. paartijd
9. omnivoor
10. insecten
11. dominant
12. bushmeat
13. vlooien
14. sociaal
15. savanne
16. zogen

r	e	g	e	n	w	o	u	d	r	w	d	n
c	i	n	s	e	c	t	e	n	q	e	m	t
o	b	u	s	h	m	e	a	t	i	u	p	y
m	s	o	c	i	a	a	l	b	i	j	r	a
m	a	c	h	t	s	v	e	r	t	o	o	n
u	k	t	q	d	n	g	o	n	e	m	o	v
n	s	z	w	e	f	t	a	n	r	n	i	l
i	g	v	g	e	i	n	n	z	m	i	d	o
c	m	o	e	r	i	a	w	e	i	v	i	o
e	z	l	r	m	v	h	o	t	e	o	e	i
r	g	e	o	a	h	v	w	r	t	o	r	e
e	t	d	s	s	w	v	e	j	e	r	w	n
n	p	a	a	r	t	i	j	d	n	z	h	g

Lezen

Beantwoord de vragen:

1. De leider van een groep noemen we _____ (blz. 6-9).
2. Zijn chimpansees sterker dan mensen? _____ (blz. 10-13)
3. Wat doen chimpansees als ze gaan slapen en waar doen ze dat? (blz. 10-13)

4. Schrijf de dingen op die chimpansees meestal eten. (blz. 14-15)

5. Schrijf drie manieren op hoe chimpansees gereedschap gebruiken om aan voedsel te komen. (blz. 14-15)
 - a. _____
 - b. _____
 - c. _____
6. Waarom houdt de moeder de eerste zes maanden andere apen op een afstand? (blz. 16-17) _____
7. Hoe kunnen sommige chimpansees in dierentuinen met mensen communiceren? (blz. 18-19) _____
8. Wat doen dominante mannetjes om te laten zien dat ze de baas zijn? (blz. 22-23)

9. Waarom zijn de vrouwtjes in een groep meestal geen familie van elkaar? (blz. 24-25) _____
10. Noem een voorbeeld waarom de mens het grootste gevaar vormt. (blz. 26-28)

Naam:

Groep/klas:

Weten

Kies één opdracht uit

- Weet jij met behulp van het kaartje op blz. 29 en een atlas tien landen te noemen waar chimpansees voorkomen? Je leerkracht kan je een hulpblad geven die aan de antwoordbladen is toegevoegd.
- Schrijf op hoe chimpansees met elkaar communiceren, informatie uitwisselen.
- Schrijf op wat je weet over het leefgebied en territorium van een groep chimpansees.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- In veel dierentuinen vind je chimpansees. Zoek informatie over een dierentuin bij jou in de buurt en schrijf er een verslagje over.
- Chimpansees zijn mensapen. Welke mensapen zijn er nog meer en waarom worden ze zo genoemd? Schrijf dat op.
- Wat doen de verschillende natuurorganisaties zoals WNF en stichting AAP om de chimpansees te beschermen?

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Maak een gedicht over een chimpansee die als huisdier verkocht is, maar daar natuurlijk erg ongelukkig door is geworden.
- Maak een muurkrant met plaatjes en tekst over spelende chimpansees.
- Maak een werkstukje over het gereedschap dat chimpansees gebruiken. Zoek vooral ook naar andere gereedschappen dan al in het boek genoemd staan.

Naam:

Groep/klas:

Leven in een kolonie – Bijen

Woorden

Streep in elk rijtje het woord door dat niet in het boek staat en niet over bijen gaat.

bijendans	honingraat	bijenbrood	werkster
rondedans	honingbij	bijenkrans	bouwer
regedans	honingblaas	bijenvolk	dar
kwispeldans	honingpot	bijenhouder	koningin

Lezen

Zoek het antwoord op deze vragen in het boek. De bladzijden waar je het antwoord kunt vinden staan er tussen haakjes achter.

- Welke dieren?** Over welke soorten bijen gaat dit boekje? (blz. 4-5)
en
- Aantallen.** Een bijenvolk bestaat uit een koningin, werksters en darren. Zet ze in volgorde van aantallen. (blz. 6-9)
 Heel veel
 Weinig
 Meestal één
- Nest.** Een nest bestaat uit een heleboel die worden gebruikt voor opslag van voedsel en voor
 Hoe verzorgen werksters het nest?

 De cellen die worden gebruikt voor het opslaan van voedsel noem je een
 Wat is de beste temperatuur in een bijennest?graden
 (al deze vragen: blz. 12-16)
- Voedsel.** Bijen halen uit bloemen twee stoffen voor hun eigen energie en om honing van te maken en als voedingsstof.
 Larven eten eerst allemaal na een paar dagen krijgen de meeste larven
 (blz. 17-20)
- Vijanden.** Er zijn verschillende vijanden van bijen. Noem een aantal dieren die het op nesten voorzien hebben.

 -
 -
 -
 -
 -

Naam:

Groep/klas:

Weten

Kies één opdracht uit

- Schrijf in je eigen woorden op hoe een bijennest wordt gemaakt, wat er allemaal in zit, hoe groot een nest kan zijn en hoe het verzorgd wordt. Weet je nog meer? Schrijf dat er ook maar bij. (blz. 6-16)
- Schrijf in je eigen woorden wat je weet over het voedsel van bijen. Denk hierbij ook aan de larven, de koningin en bijendansen.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

Op www.wildebijen.nl vind je heel veel informatie over bijensoorten in Nederland. Maak met behulp van die site één van de volgende opdrachten.

- Klik op 'hulp voor bijen' beschrijf drie dingen die je kunt doen om wilde bijen in de buurt te helpen.
- Klik op 'last van bijen'. Je zult lezen dat het misschien wel meevalt met de last die je van de dieren hebt. Schrijf op wat je bijvoorbeeld zou kunnen doen als je een zwerm bijen in je tuin of in een park ziet.
- Klik op de namen van drie soorten bijen. Schrijf de Nederlandse naam op, wanneer ze vliegen en hoeveel soorten op de rode lijst (bedreigde soorten) staan.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Woont er een imker bij jullie in de buurt? Probeer daar informatie over te vinden. Kun je (met de klas) een keer bij hem op bezoek, of wil hij op school iets over zijn beroep komen vertellen? Vraag je leerkracht of dat mag. Zoek de informatie en maak een afspraak. Natuurlijk maak je er achteraf even een verslagje van.
- Zoek afbeeldingen van bijen, hommels, hun nesten, honingraten en alle andere informatie die je gelezen hebt. Plak alles op een groot vel papier en schrijf erbij wat het is. Hang je werkstuk zo op dat iedereen het kan lezen.

Naam:

Groep/klas:

Leven in een school – Dolfijnen

Woorden

Zet de goede woorden achter de betekenis. Kies uit deze woorden:

carnivoor – draagtijd – imponeergedrag – echolocatie – kalf – orka – prooivissen – riviermonding – school – sociaal – spuitgat – staartvin – zogen

1. Manier om met behulp van weerkaatste geluiden de aanwezigheid van een voorwerp te bepalen: _____
2. In groepsverband levend: _____
3. Melk uit eigen lichaam te drinken geven: _____
4. De duur van de zwangerschap is de: _____
5. Zo heet een dolfijnenjong dat nog gezoogd wordt: _____
6. Grote groep in zee levende vissen of zoogdieren: _____
7. Het gat boven op de kop van een dolfijn om adem te halen: _____
8. Vissen die door andere dieren worden bejaagd en opgegeten: _____
9. Plek waar een rivier uitkomt in zee: _____
10. Vin aan de achterkant van het lichaam van een zeedier: _____
11. Showgedrag om andere dieren af te schrikken: _____
12. Een vleeseter is een: _____
13. Grootste roofdier onder de dolfijnen: _____

Lezen

Maak de woorden weer goed en vul ze in. De zinnen staan in het boek.

1. Dolfijnen zijn kleine (**s e v a n s i l w**) _____ en net als alle andere walvissen geen vissen maar (**g i n r o e d o e z**) _____ .
2. Dolfijnen moeten regelmatig naar de (**t a v e p l o e k r p**) _____ om adem te halen.
3. De (**r e s o o g t t**) _____ en (**t r s e k e s t**) _____ zijn meestal de dominante mannetjes.
4. De (**e a l t a v g**) _____ werkt isolerend en voorkomt dat ze (**m a e t r w**) _____ kwijtraken in het koudere water.
5. Ze ademen door hun (**i p t g u t s a**) _____ .
6. Dolfijnen gebruiken (**c a o i o l t h e c e**) _____ om hun prooi op te (**r n p s o e**) _____ en hun weg te vinden in het donker.
7. Het zijn (**g e n e l n i e t i l t**) _____ dieren en ze kennen (**h e e d s l i l v r e c n**) _____ jachtmethoden.
8. (**m f j l o e n e l k n i D**) _____ is net als de melk van de meeste andere (**n g r o i e o d e z**) _____ heel vet.
9. Dolfijnen moeten er ook als ze (**n p l e s a**) _____ aan denken dat om (**m d e a**) _____ te halen.
10. Als ze boos zijn maken ze een (**f d l e b f n a**) _____ geluid.
11. Orka's en sommige (**i o e r n a s t e n a h o**) _____ zijn de natuurlijke vijanden van dolfijnen.
12. Op sommige plekken wordt op dolfijnen (**a g e d j g a**) _____ voor het vlees.

Naam:

Groep/klas:

Weten

Kies één opdracht uit

- Schrijf in je eigen woorden op hoe echolocatie bij dolfijnen werkt. Maak ook een tekening waar je dat goed kunt zien. (blz. 13 - 14)
- Schrijf in je eigen woorden op hoe dolfijnen voor hun jongen zorgen. (blz. 18 – 21)
- Maak een tekening van een dolfijn en zet deze woorden op de goede plaats erbij: **onderkaak – staartvin – spuitgat – snuit – borstvin – oog**

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Zoek informatie over een ander dier dat ook gebruik maakt van echolocatie. Schrijf op wat je erover gevonden hebt.
- Dolfijnen en mensen werken soms samen. Zoek daar eens wat voorbeelden van op.
- Zoek informatie over het dolfinarium in Harderwijk. Schrijf op hoe ze daar de dolfijnen trainen en verzorgen.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Zoek meer informatie over bedreigingen en bescherming van dolfijnen en maak daar een werkstuk over volgens de regels die in jullie groep gelden.
- Zoek afbeeldingen en kaartjes over hoe verschillende soorten dolfijnen eruit zien en waar ze voorkomen. Maak hiervan een groot blad dat je in de klas mag ophangen.
- Ben je wel eens in een dolfinarium geweest? Maak er een mooi verslag van, graag met foto's en vooral je eigen ervaringen.

Naam:

Groep/klas:

Leven in een troep – Kangoeroes

Woorden

Vul de ontbrekende klinkers in om goede woorden te maken.

_ b _ r _ g _ n _ ls	b _ _ d _ ld _ _ r,	c _ mm _ n _ c _ r _ n,
gr _ svl _ kt _	h _ rb _ v _ _ r	l _ _ fg _ b _ _ d,
r _ _ fd _ _ r _ n	s _ c _ _ _ l	t _ rr _ t _ r _ _ m,
_ _ tst _ rv _ n	v _ rt _ r _ n	z _ _ gd _ _ r _ n

Lezen

Wat hoort waar? Alle zinnen staan in het boek. Kies uit deze woorden:

woestijnen | vooruit | jagen | vinden | van | dat | troep | een | graven | aarde | zijn | elkaar | zakjes | zijn | grond | een | mannetje | grassoorten | alleen | een | vrouwtjes

- Kangoeroes zijn de enige zoogdieren op _ _ _ _ _ die grote sprongen maken om _ _ _ _ _ te komen.
- Bij alle soorten _ _ _ _ _ de mannetjes groter dan de _ _ _ _ _ .
- Het sterkste en meestal grootste _ _ _ _ _ is doorgaans de leider van de _ _ _ _ _ .
- Sommige soorten komen alleen in _ _ _ _ _ en open grasvlakten voor.
- Kangoeroes _ _ _ _ _ herbivoren. Dat betekent dat ze _ _ _ _ _ maar planten eten.
- De maag _ _ _ _ _ een kangoeroe bestaat uit verschillende _ _ _ _ _ voor het vertalen van harde _ _ _ _ _ .
- Als het heel droog is, _ _ _ _ _ ze soms een gat van _ _ _ _ _ meter diep om water te _ _ _ _ _ .
- In moedermelk zit alles wat _ _ _ _ _ jong dier of mens op _ _ _ _ _ moment nodig heeft.
- Kangoeroes waarschuwen _ _ _ _ _ voor gevaar door hard op de _ _ _ _ _ te stampen.
- Als een boomer _ _ _ _ _ jonge uitdager niet weet weg te _ _ _ _ _ , wordt er gevochten.

Naam:

Groep/klas:

Leven in een kudde – Olifanten

Woorden

Trek een lijn tussen de woorden en de juiste betekenis. Kijk ook op blz. 30 in je boek.

bronstig	•	•	dominant vrouwtje van een groep
communiceren	•	•	uitgestrekte grasvlakte met hier en daar wat bomen of struiken
droge seizoen	•	•	bestanddeel in de aarde, in de vorm van een element of verbinding
kiezen	•	•	een sterke drang tot paren vertonen
matriarch	•	•	feit dat een plant of een dier ophoudt te bestaan
mineraal	•	•	mensen die ondanks een verbod jagen op wilde dieren om ze te doden of te vangen
savanne	•	•	melk uit eigen lichaam aan jongen te drinken geven
slagtanden	•	•	informatie doorgeven aan anderen
stropers	•	•	grote platte tanden achter in de mond of bek
uitsterven	•	•	speciale lange voortanden van een olifant
zogen	•	•	tijd van het jaar waarin het niet of nauwelijks regent

Lezen

Geef antwoord op de volgende vragen:

1. Welke twee soorten olifanten bestaan er?

_____ en _____

2. Hoe noemen we het belangrijkste vrouwtje in een kudde?

3. Hoe ontstaan olifantenpaden?

4. Waarom nemen olifanten graag een water- of modderbad?

5. Hoeveel eten en drinken heeft een olifant per dag nodig?

eten: _____ kilo en drinken: _____ liter.

6. Vanaf hoe oud zijn de vrouwtjes en mannetjes geslachtsrijp?

vrouwtjes: _____ jaar, mannetjes: _____ jaar.

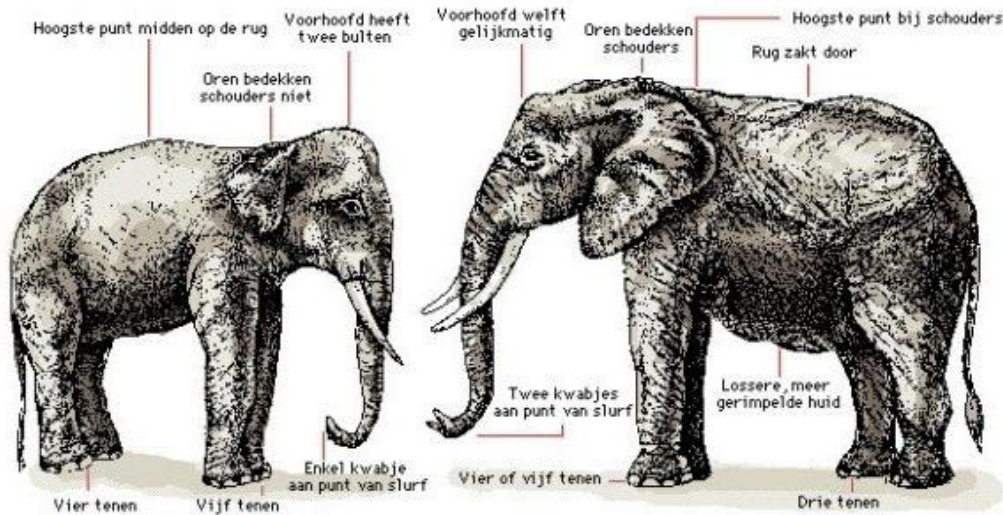
Naam:

Groep/klas:

Weten

Weet jij onder welke afbeelding *Aziatische olifant* en onder welke afbeelding *Afrikaanse olifant* hoort te staan?

Je ziet in de afbeelding meer verschillen dan in het boek. Kun jij die vinden? Schrijf het op een apart blaadje!

Zoeken

Zoek op www.olifanten.org naar informatie over één van deze onderwerpen en schrijf dat in je eigen woorden op.

- Wat voor andere slurfdieren hebben er bestaan en van wie is de olifant familie?
- Waarom vangen en temmen mensen in Azië olifanten?
- Wat zijn de drie grootste problemen waar olifanten mee te maken hebben?

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Maak een schilderij van een olifant op de savanne. Je mag er ook een kudde of moeder met jong van maken. Je mag een afbeelding als voorbeeld gebruiken.
- Maak een werkstuk of muurkrant over Aziatische olifanten die als werkdier gebruikt worden.
- Maak een muurkrant over olifanten in godsdiensten (Hindoeïsme?), in kunst en cultuur (ivoor?) en bijvoorbeeld als logo van bedrijven (bekende spelletjes?).

Naam:

Groep/klas:

Leven in een groep – Gorilla's

Woorden

Zet de klinkers in de woorden om ze weer volledig te maken.

c _ mm _ n _ c _ r _ n

h _ rb _ v _ _ r

l _ _ fg _ b _ _ d

r _ ng _ rd _

s _ c _ _ _ l

z _ lv _ rr _ g

g _ sl _ chtsr _ jp

h _ _ kt _ nd _ n

m _ ns _ p _ n

r _ g _ nw _ _ d _ n

v _ rt _ r _ n

z _ g _ n

Lezen

Vul de goede woorden in elke zin in.

Wat hoort waar?

vacht | planten | baas | partner | leuk | volwassen | regenwoud | Mensapen | vinden | borst | solitair | jong | lager | planten | tweeling | zilverruggen | Vlooiën | nest | roffelt | huid | zilverrug | verwant | eten | takken

- _____ zijn heel slim en van alle dieren het nauwst _____ aan de mens. (blz. 4-5)
- De _____ heeft geen vaste _____, maar paart met alle _____ vrouwtjes van de groep. (blz. 6-7)
- _____ is dat dieren elkaars _____ en _____ schoonmaken. (blz. 8-9)
- Laaglandgorilla's leven in de _____ gelegen delen van het _____ . (blz. 10-11)
- Voor een _____ kiezen ze een plek uit tussen de _____ of _____ van een boom. (blz. 12-13)
- Ze _____ bladeren, merg, wortels en vruchten van meer dan 200 soorten _____ . (blz. 14-15)
- Vrouwtjes krijgen meestal maar één _____ tegelijk, een _____ is uitzonderlijk. (blz. 16-17)
- Gorilla's vinden het _____ om te spelen met dingen die ze _____ . (blz. 18-19)
- Een zilverrug _____ hard met zijn handen op zijn _____ om te laten zien dat hij de _____ is. (blz. 20-21)
- De meeste jonge _____ leiden na het verlaten van de groep een paar jaar een _____ bestaan. (blz. 22-23)

Naam:

Groep/klas:

Weten

Kies één opdracht uit

- Welke gevaren bedreigen gorilla's? Denk aan leefgebieden, landbouw, wegen, jagers en toeristen.
- Hoe communiceren gorilla's? Schrijf iets over geluiden, lichaamstaal, uitdrukkingen.
- Vertel wat je weet over jonge gorilla's. Hoe worden ze verzorgd, hoe groeien ze op, wanneer zijn ze volwassen?

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Een heel beroemde wetenschapper die veel onderzoek naar gorilla's heeft gedaan, was Dian Fossey. Zoek eens wat informatie over haar en haar werk en schrijf dat kort op.
- Een zilverrug in de Rotterdamse dierentuin Blijdorp is in 2007 ineens heel beroemd geworden. Zoek uit wat er gebeurd was en schrijf dat op.
- Zoek informatie over de beroemde vrouwtjes gorilla Koko uit ongeveer 1970. Schrijf kort op wat je hebt gevonden.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Maak van één van de opdrachten bij **Weten** of **Zoeken** een werkstuk of een muurkrant volgens de regels die op jullie school gelden.
- Schrijf een gedicht over wat er in 2007 met Bokito gebeurde in Blijdorp.

Naam:

Groep/klas:

Leven in een kolonie – Pinguïns

Woorden

In dit zoekraadsel zijn 9 woorden verstopt. De woorden zijn:

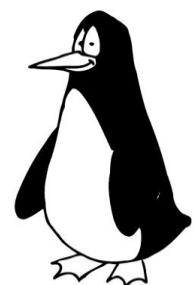
1. guano
2. evenaar
3. gestroomlijnd
4. krill
5. mest
6. polen
7. ruïen
8. school
9. tropen

g	v	q	x	o	s	t	p	p	h	s	k	s
o	d	i	n	t	h	r	e	o	b	h	l	c
f	e	a	a	g	c	o	k	l	t	p	w	h
l	u	v	o	n	d	p	p	e	x	a	b	o
g	j	e	e	b	x	e	x	n	a	d	y	o
b	a	x	f	n	d	n	s	g	q	w	l	l
h	b	x	x	t	a	x	i	d	x	i	c	g
y	s	d	s	r	t	a	t	q	r	k	t	x
a	i	e	t	g	l	q	r	k	r	i	l	l
v	m	m	q	l	d	p	r	u	i	e	n	h
g	e	s	t	r	o	o	m	l	i	j	n	d

Lezen

Vul de woorden in. Let op! De letters staan er wel, maar in verkeerde volgorde.

1. (blz. 4-5) De vleugels van pinguïns zijn N G T A E P S A A : _____ aan het leven in water.
2. (blz. 6-7) De lente is het meest geschikte E A D I J A E R G T J : _____ om jongen te krijgen en groot te brengen.
3. (blz. 9-11) De meeste S O R E N O T : _____ brengen twee derde van hun tijd door in het water.
4. (blz. 12-14) Ze verliezen hun oude R V E L E E N S T : _____ veren en krijgen er nieuwe voor in de plaats.
5. (blz. 15-18) De meeste pinguïns hebben een korte, dikke, scherpe A E N V S L : _____ waar ze heel hard mee kunnen bijten.
6. (blz. 19-20) Koningspinguïns kunnen elkaars roep op meer dan een K O E T I L R M E : _____ afstand horen.
7. (blz. 22-24) Als de D E R U L G E O V O S : _____ naar zee gaan om voedsel te zoeken, gaan de kuikens met zijn allen bij elkaar staan.
8. (blz. 26-28) Veel kuikens gaan in het eerste jaar dood omdat ze te weinig V A N R E R G I : _____ hebben in het vangen van vis.
9. (blz. 26-28) Mensen zijn ook verantwoordelijk voor V V N E G R I U L I : _____ van het zeewater met olie die in zee gedumpt of verloren wordt.

Naam:

Groep/klas:

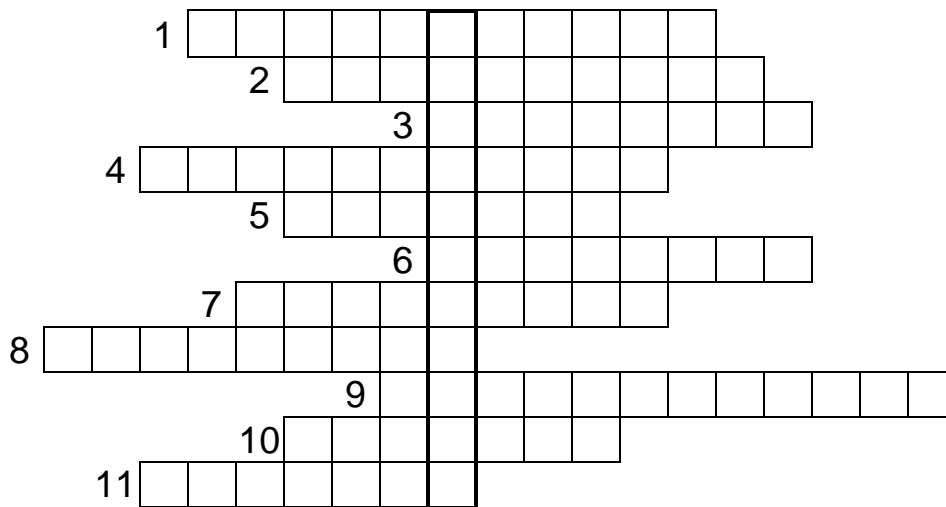
Leven in een groep – Kraaien

Woorden

Lees de omschrijvingen en vul het goede woord in.

1. slaapplek 2. waarschuwing 3. alleseter 4. deel van het leefgebied
5. leefgebied 6. overheersend 7. vogel kijkplaats 8. geluiden door elkaar
9. tijd dat vogels broeden 10. doen de vogels om jongen te krijgen
11. de vogels waar dit boek over gaat

Verticaal: Hier wordt door andere dieren op gejaagd.

Lezen

In de tekst staat het antwoord op de volgende vragen. Zoek op de goede bladzijde en vul het antwoord in.

1. Noem een aantal soorten vogels die bij de kraaiachtigen horen. (blz. 5-6)

1. _____ 2. _____ 3. _____

4. _____ 5. _____ 6. _____

2. Waarom verlaten jonge vrouwtjes de groep waarin ze geboren zijn? (blz. 6-8)

3. Kraaien hebben soms slimme manieren om aan hun voedsel te komen. Schrijf één manier hier op. (blz. 13-19)

4. Noem drie dieren die kraaiennesten kunnen leegroven. (blz. 26-28)

1. _____ 2. _____ 3. _____

Naam:

Groep/klas:

Weten

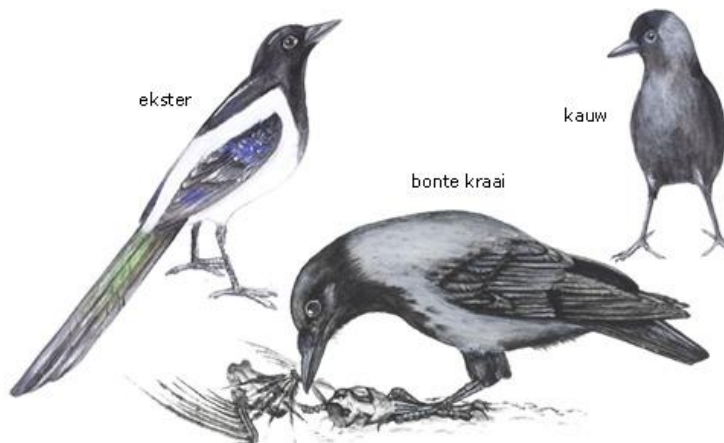
Kies één opdracht uit

- Vertel in je eigen woorden wat je weet over het voedsel van kraaien en wat je weet over bijzondere manieren om aan voedsel te komen.
- Beschrijf in je eigen woorden hoe het bouwen van nesten, broeden en verzorgen van de jongen bij kraaien gaat.
- Weet je in de buurt (thuis of op school) ergens een plek waar een groep kraaien zit? Kijk eens een poosje wat je allemaal ziet en schrijf dat op.

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

- Op blz. 14 staat iets over het gebruik van gereedschap. Zoek informatie over andere dieren die ook gebruik kunnen maken van gereedschappen.
- Zoek informatie over hoe een kraaiennest eruit ziet. Hoe groot is het? Waar kun je ze vinden? Welke materialen gebruikt een kraai? Wie bouwt het nest, het mannetje of het vrouwtje? Een klein beetje informatie staat al op blz. 22.
- Op sommige plaatsen vinden de mensen dat er veel overlast is van kraaien. Dit kan bijvoorbeeld zijn op vliegvelden, op sportterreinen, bij boerderijen. Kun je daar informatie over vinden? Kun je ook vinden wat er gedaan is om de overlast te bestrijden?

Maken

- Teken een boom met daarin een grote groep kraaien. Kijk bijvoorbeeld naar de foto's op blz. 5 of 10 voor een idee.
- Plak op een groot vel papier afbeeldingen, foto's en tekeningen van dieren die gereedschap gebruiken om bij hun voedsel te komen. Schrijf erbij wat ze precies doen.
- Maak een werkstuk (volgens de regels die bij jou op school gelden) over één van de onderwerpen of hoofdstukken in het boek.

Leven in een roedel – Wolven

Woorden

De woorden staan achterstevoren. Schrijf ze weer goed op.

(reidafla) alfadier	(nepiulseb) besluipen
(reidateb) betadier	(roopsrueg) geurspoor
(galvrueg) geurvlag	(slahkaj) jakhals
(teisarap) parasiet	(reidioorp) prooidier
(edrognar) rangorde	(reidfoor) roofdier
(riatilos) solitair	(muirotirret) territorium
(etoyoc) coyote	(paalsretniw) winterslaap

Lezen

Geef antwoord op de volgende vragen. Maak van elk antwoord een goede zin. Als er te weinig ruimte is, kun je deze opdracht ook in een schrift of op een apart blaadje maken.

(blz. 4-5) Tot welke diersoort behoren de wolven?

De wolven behoren tot de hondachtigen.

(blz. 6-7) Uit ongeveer hoeveel dieren bestaat een roedel meestal?

Een roedel bestaat meestal uit ongeveer 7 wolven.

(blz. 8-10) Waarom is een territorium in de lente en herfst vrij klein?

Een territorium is in de lente en zomer vrij klein, omdat er dan voldoende prooidieren zijn.

(blz. 11-12) Wat doen wolven als ze meer gevangen hebben dan ze kunnen opeten?

Als wolven meer hebben gevangen dan ze op eten, begraven ze de rest voor later.

(blz. 13-14) Waarom gaan wolven soms vaak achter een kudde aan, voor ze beginnen te jagen?

Wolven jagen vaak achter een kudde aan om te ontdekken welk dier het zwakste is.

(blz. 15-17) Waarom zijn net geboren pups volkomen hulpeloos?

Wolvenpups zijn in het beging hulpeloos, omdat hun ogen en oren pas na twee weken open gaan.

(blz. 18-19) Wat gebeurt er met de pups als de roedel op jacht gaat?

Als de roedel op jacht gaat, blijft er één vrouwtje bij de pups als babysitter.

(blz. 20-22) Tot hoever kun je het huilen van wolven soms horen?

Het gehuil van wolven kun je soms op meer dan 15 kilometer horen.

(blz. 26-28) Welke dieren vormen een bedreiging voor wolven?

De enige dieren die een gevaar vormen voor de wolf zijn beren en poema's.

Weten

Kies één opdracht uit

- Wat weet je over de samenstelling en rangorde van een roedel? Denk aan alfapaar, dominante wolf, houding, jagen enz.
- Vertel wat je weet over de pups in een roedel. Denk aan aantal, wanneer worden ze geboren, hoe zien ze eruit enz.
- Hoe communiceren wolven met elkaar? Denk aan geluiden, lichaamstaal en geuren.

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Het kaartje op blz. 29 klopt tegenwoordig niet meer helemaal. Zoek uit in welke Europese landen wolven in het wild voorkomen. Kun je ook zeggen hoeveel wolven er per land ongeveer zijn? Stijgt of daalt de aantal in de laatste jaren?
- Zoek eens uit in welke dierentuinen, informatiecentra of speciale parken je wolven kunt zien. Zoek naar plaatsen in Nederland en in de landen om ons heen, maar ook bijvoorbeeld in landen waar jij wel eens op vakantie gaat.
- Zoek afbeeldingen van honden waaraan je nog erg goed kunt zien dat ze familie van de wolven zijn. Hoe heten die hondenrassen?

Maken

Kies één opdracht uit

Maak een verslag van alles wat je nu geleerd hebt over wolven. Je kunt dit alleen doen, of samen met een klasgenoot.

Je mag hierbij kiezen uit één van de volgende vormen:

- Een werkstuk volgens de regels die bij jullie in de klas gelden.
- Een muurkrant op een groot vel papier met tekeningen en plaatjes.
- Een spreekbeurt volgens de regels die bij jullie in de groep gelden.
- Een Power Point presentatie met informatie, afbeeldingen en filmpjes.

Maak een afspraak met je leerkracht om je verslag aan de groep te presenteren.

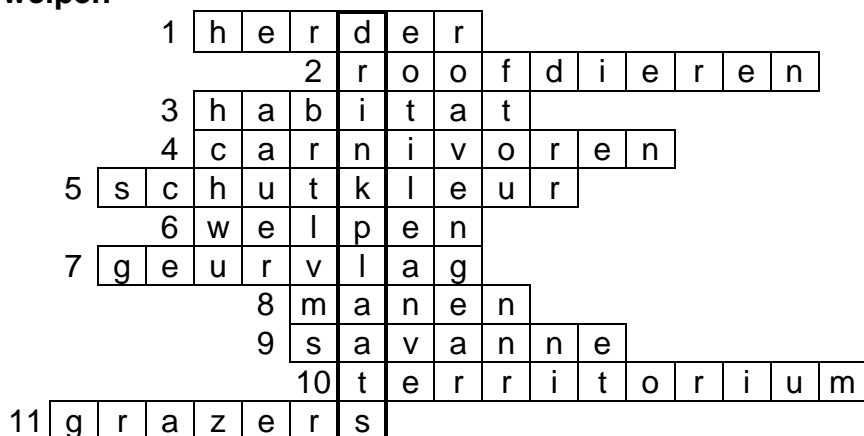
ter beoordeling van de leerkracht

Leven in een troep – Leeuwen

Woorden

Zet de woorden op de goede plaats in de puzzel:

carnivoren – geurvlag – grazers – habitat – herder – hoektanden – manen – reservaten – prooidieren – roofdieren – savanne – schutkleur – territorium – welpen

Lezen

Lees de bladzijde en vul het goede woord in.

- (blz. 5) Een groep leeuwen heet een **t r o e p**.
- (blz. 7) De leeuwinnen blijven met hun **w e l p e n** meestal in groepjes bij elkaar
- (blz. 8) De **h a b i t a t** van de leeuw is de open **s a v a n n e**.
- (blz. 9) Vaak is er in het **t e r r i t o r i u m** een **d r i n k p l a a t s** als een meertje of een rivier.
- (blz. 11) De leeuwen liggen het grootste deel van de tijd ergens in het **g r a s** of in de **s c h a d u w** van een boom uit te rusten of te slapen, of zich te **v e r z o r g e n**.
- (blz. 12) Ze eten het liefst grote **g r a s e t e r s** zoals wildebeesten (of gnoes), antilopen en buffels.
- (blz. 16) Leeuwinnen jagen meestal in kleine **g r o e p j e s** en hebben daarbij allemaal een eigen taak.
- (blz. 19) Jonge leeuwen leren heel veel door te **k i j k e n** wat de oudere leeuwen doen.
- (blz. 23) Leeuwen kunnen aan elkaars **g e u r** ruiken of ze tot dezelfde **g r o e p** horen.
- (blz. 25) Mannetjes zijn op hun vijfde of zesde jaar op hun **s t e r k s t** en worden dan de nieuwe **l e i d e r** van een troep.
- (blz. 26) Omdat ze in **g r o e p e n** leven hebben leeuwen vrijwel geen **n a t u u r l i j k e** vijanden.
- (blz. 29) Bij het **j a g e n** kunnen ze een **t o p s n e l h e i d** van 60 km/uur halen, al houden ze dit niet lang vol.

Weten

- Op allerlei plaatsen in het boek worden prooidieren genoemd. Zoek er zoveel mogelijk en schrijf ze op.

gazelle, buffel, zebra, antilope, wildebeest of gnoe, jonge giraf, jonge olifant, hazen, wrattenzwijn, slangen, insecten

- Vind de juiste antwoorden bij deze feiten:
 - Hoe groot en lang kan een leeuw worden? **1 m hoog en 3 m lang**
 - Hoeveel soorten wilde katten zijn er? **37**
 - Hoeveel dieren zitten er gemiddeld in een troep? **15**
 - Hoe groot kan een territorium soms wel zijn? **Meer dan 250 km²**
 - Hoeveel kilometer lopen leeuwen als ze jagen? **8 km**
 - Hoeveel tanden hebben leeuwen? **30**
 - Na hoeveel weken worden de welpen geboren? **14**
 - Hoe ver kun je de brul van een leeuw soms horen? **10 km**
 - Hoe oud kan een leeuw worden? **15-20 jaar**

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Zoek namen en plaatjes van andere grote katten en plak ze op.
- Zoek op internet spreekbeelden of werkstuk informatie over leeuwen. Als je iets vindt met informatie die niet in het boek staat, vraag dan of je dat uit mag printen.
- Zoek filmpjes over het leven van een troep leeuwen in het wild.

Maken

Kies één van de opdrachten van **Weten** of **Zoeken** uit en maak daar de laatste opdracht over.

- Maak een werkstuk over een andere grote katachtige, bijvoorbeeld tijgers, panters of luipaarden.
- Bereid een spreekbeurt over leeuwen voor om je klasgenoten ook te leren wat jij geleerd hebt door dit boek te maken.
- Maak een muurkrant op groot papier over één van de opdrachten. Zorg ervoor dat het duidelijk te lezen is en zoek naar goede afbeeldingen.

Voor elke opdracht geldt: Maak een afspraak met je docent hoe en wanneer je dit aan je klas mag presenteren.

Leven in een kolonie – Mieren

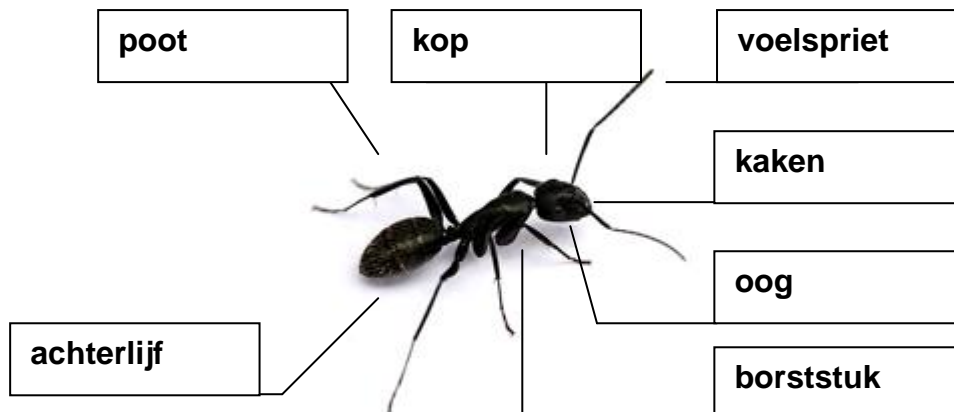
Woorden

Trek een lijntje tussen de betekenis en het juiste woord.

middelste deel van een insectenlijf	•	•	compost
grootste en belangrijkste vrouwtjesmier	•	•	exoskelet
suikerachtige stof die bloemen maken om bijen en vlinders te lokken	•	•	prooidieren
plantenafval dat gebruikt wordt om te bemesten	•	•	borststuk
uitwendig skelet van insecten	•	•	eiwit
dieren die door andere dieren worden gedood en opgegeten	•	•	koningin
onmisbare voedingsstof voor dieren	•	•	nectar

Lezen

1. Zet de juiste namen bij de lichaamsdelen van de mier.
In het boek lees je de informatie.

2. Lees in het boek en vul in elke zin het ontbrekende woord in.
 - In een kolonie hebben de verschillende groepen **mieren** allemaal een eigen taak.
 - **Soldaten** hebben extra grote kaken om het nest tegen vijanden te verdedigen.
 - Uit de eieren komen **larven** die zich gaan **verpoppen** in een zijden **cocoon**.
 - Veel mieren halen hun suiker uit **bladluizen** en andere insecten.
 - Mierenzuur is een soort gif dat de prooi **verlamt**.
 - Met hun **voelspriet** pikken mieren geuren uit de lucht op.
 - Bosmieren maken hun nest in grote **piramide**-vormige hopen dennennaalden.

Weten

Kies één opdracht uit

- Schrijf in je eigen woorden op wat een mierenkolonie is en hoe die ontstaat. (blz. 6 – 11)
- Schrijf in je eigen woorden op hoe een mierennest er vanbuiten en vanbinnen uitziet. (blz. 12 – 17)
- Schrijf in je eigen woorden op wat mieren eten. (blz. 18 – 21)

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

Maak deze opdracht op een apart blad, op papier of in een bestand.

Zoek in andere boeken, tijdschriften, op internet, op school en thuis meer informatie en plaatjes over één van de volgende onderwerpen:

- Wat is een insect en hoe kun je een insect herkennen? Zoek informatie over hoe een insect eruit ziet en over verschillende soorten.
- Andere insecten die in kolonies leeft zijn bijvoorbeeld bijen en wespen. Zoek zoveel mogelijk informatie over een andere soort die ook in kolonies leeft.
- Zoek meer plaatjes en informatie over één miersoort. Dit mag een soort zijn die al in het boek is beschreven, maar je mag ook een andere soort kiezen.

Maken

Maak van één van je keuzeopdrachten van **Weten** of **Zoeken** een werkstuk op groot papier. Gebruik tekst, tekeningen, plaatjes, eigen foto's, kort of lang wat je kunt gebruiken.

Werk het netjes af. Laat gesloten boeken eerst nakijken, zodat er in het werkstuk zo weinig mogelijk te zien staan. Gebruik niet teveel lijm en knip zo netjes mogelijk. Vraag of je mag typen en printen als je dat mooier vindt.

Laat je werkstuk aan de groep zien en hang het op een plaats waar ouders en andere kinderen het ook kunnen zien op.

Leven in een groep – Walvissen

Woorden

Zoek de 15 woorden in de woordslangen hieronder en schrijf ze op.
Je mag de woordenlijst op blz. 30 gebruiken.

gestroomlijnd weekdieren baleinen boeggolfdominant
walvisgezang echolocatieplanktongeslachtsrijpsstroming
krillspuitgatblubber tastorgaanluchtbel-methode

gestroomlijnd – weekdieren – baleinen – boeggolf – dominant

walvisgezang – echolocatie – plankton – geslachtsrijp – stroming

krill – spuitgat – blubber – tastorgaan – luchtbel-methode

Lezen

In de juiste volgorde:

Tandwalvissen | baleinwalvissen | speklag | lichaamswarmte | zeef | krill |
potvis | twee | dag | melk | surfen | boeggolf | uitwendige | geluiden | dominante
| sprongen | lawaai | verbod | onderzoek | blauwe | dier | olifanten |

- (blz. 4-6) Walvissen zijn in twee groepen verdeeld. **T a n d w a l v i s s e n** en **b a l e i n w a l v i s s e n**.
- (blz. 9-10) Walvissen in koude wateren hebben een extra dikke **s p e k l a a g** om hun **l i c h a a m s w a r m t e** vast te houden.
- (blz. 11-13) Baleinen werken als een **z e e f** waar het **k r i l l** achter blijft hangen.
- (blz. 14-15) Een **p o t v i s** kan wel tot 2000 meter diepte duiken en **t w e e** uur onder water blijven.
- (blz. 16-18) Moederwalvissen produceren per **d a g** honderden liters vette **m e l k**.
- (blz. 19-20) Er zijn walvissen die mee **s u r f e n** op de **b o e g g o l f** van een schip of een grote baleinwalvis.
- (blz. 21-23) Walvissen hebben geen **u i t w e n d i g e** oren, ze vangen **g e l u i d e n** op met hun hele huid.
- (blz. 24-25) Walvissen die willen laten zien dat zij het **d o m i n a n t e** mannetje zijn, laten met **s p r o n g e n** en veel **l a w a a i** zien hoe fit en sterk ze zijn.
- (blz. 26-28) Ondanks een **v e r b o d**, jaagt Japan nog steeds op walvissen, maar ze zeggen dat het alleen voor **o n d e r z o e k** is.
- (blz. 29) De **b l a u w e** vinvis is het grootste **d i e r** ter wereld, zo zwaar als 35 **o l i f a n t e n**.

Weten

Kies één opdracht uit

- Wat weet jij van het werk van bijvoorbeeld het Wereld Natuur Fonds of Greenpeace? Ben jij lid van zo'n organisatie? Vertel er iets over.
- Weet jij hoe baleinwalvissen eten? Schrijf het op. Wat zijn baleinen? Wat is krill? Hoe zoeken en vangen ze hun prooi? Enz.

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Vroeger speelde Nederland ook een belangrijke rol in de walvisvangst. Zoek informatie over Spitsbergen, Smeerenburg en walvisvaart. Schrijf kort op wat je hebt gevonden.
- Zoek afbeeldingen van een aantal verschillende soorten walvissen en plak ze in volgorde van klein naar groot op. Schrijf de namen erbij.
- Sommige walvissen gebruiken echolocatie om hun prooi te vinden. Zoek hoe dat precies in zijn werk gaat. Bij dolfijnen kun je hier vast informatie over vinden.

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Ben je wel eens in een walvismuseum (bijvoorbeeld op Ameland) of in een dolfinarium (bijvoorbeeld Harderwijk) geweest? Maak een tentoonstelling waarin je zoveel mogelijk informatie voor bezoekers zet. Denk aan de lay-out, maar ook aan route, wat is er te zien, openingstijden enz.
- Maak over één van de opdrachten die je hiervoor gekozen hebt een groter werkstuk en presentatie dat in je groep.
- Zoek op internet filmpjes over het leven van walvissen. Bijvoorbeeld over jagen, springen, ademen, geluiden of gestrande dieren. Vraag of je de mooiste filmpjes aan de klas mag laten zien en vertel er dan iets bij.

Leven in een groep – Chimpansees

Woorden

In dit zoekraadsel zijn 16 woorden verstopt. De woorden zijn:

1. machtsvertoon
2. communiceren
3. territorium
4. leefgebied
5. termieten
6. regenwoud
7. prooidier
8. paartijd
9. omnivoor
10. insecten
11. dominant
12. bushmeat
13. vlooien
14. sociaal
15. savanne
16. zogen

r	e	g	e	n	w	o	u	d			d	
c	i	n	s	e	c	t	e	n		e	m	
o	b	u	s	h	m	e	a	t	i	u	p	
m	s	o	c	i	a	a	l	b	i		r	
m	a	c	h	t	s	v	e	r	t	o	o	n
u					n	g	o	n	e	m	o	v
n				e	f	t	a	n	r	n	i	l
i			g	e	i	n	n		m	i	d	o
c		o	e	r	i	a			i	v	i	o
e	z	l	r	m	v				e	o	e	i
r		e	o	a					t	o	r	e
e	t	d	s						e	r		n
n	p	a	a	r	t	i	j	d	n			

Lezen

Beantwoord de vragen:

1. De leider van een groep noemen we **het dominante mannetje** (blz. 6-9).
2. Zijn chimpansees sterker dan mensen? **nee** (blz. 10-13)
3. Wat doen chimpansees als ze gaan slapen en waar doen ze dat? (blz. 10-13)
ze bouwen een nest hoog in de bomen.
4. Schrijf de dingen op die chimpansees meestal eten. (blz. 14-15)
Fruit, noten, bladeren, schors, stengels, insecten en vlees
5. schrijf drie manieren op hoe chimpansees gereedschap gebruiken om aan voedsel te komen. (blz. 14-15)
 - a. **stokjes om insecten te vangen.**
 - b. **stenen om noten open te breken.**
 - c. **bladeren om een spons te maken om water op te nemen.**
6. Waarom houdt de moeder de eerste zes maanden andere apen op een afstand? (blz. 16-17) **Omdat de mannetjes nogal ruw kunnen omgaan met de jongen.**
7. Hoe kunnen sommige chimpansees in dierentuinen met mensen communiceren? (blz. 18-19) **met gebarentaal en soms met een speciaal toetsenbord.**
8. Wat doen dominante mannetjes om te laten zien dat ze de baas zijn? (blz. 22-23)
schreeuwen, stampvoeten, in hun handen klappen, met grote takken slepen met stenen gooien en zwaaiend met hun armen rechtop staan.
9. Waarom zijn de vrouwtjes in een groep meestal geen familie van elkaar? (blz. 24-25) **omdat de vrouwtjes de groep meestal verlaten als ze volwassen zijn.**
10. Noem een voorbeeld waarom de mens het grootste gevaar vormt. (blz. 26-28)
jagen voor vlees / huisdieren van maken / verwoesting leefgebied.

Weten

Kies één opdracht uit

- Weet jij met behulp van het kaartje op blz. 29 en een atlas 10 landen te noemen waar chimpansees voorkomen? **Zie hulpblad na dit antwoordblad.**
- Schrijf op hoe chimpansees met elkaar communiceren, informatie uitwisselen.
- Schrijf op wat je weet over het leefgebied en territorium van een groep chimpansees.

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- In veel dierentuinen vind je chimpansees. Zoek informatie over een dierentuin bij jou in de buurt en schrijf er een verslagje over.
- Chimpansees zijn mensapen. Welke mensapen zijn er nog meer en waarom worden ze zo genoemd? Schrijf dat op.
- Wat doen de verschillende natuurorganisaties zoals WNF en stichting AAP om de chimpansees te beschermen?

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

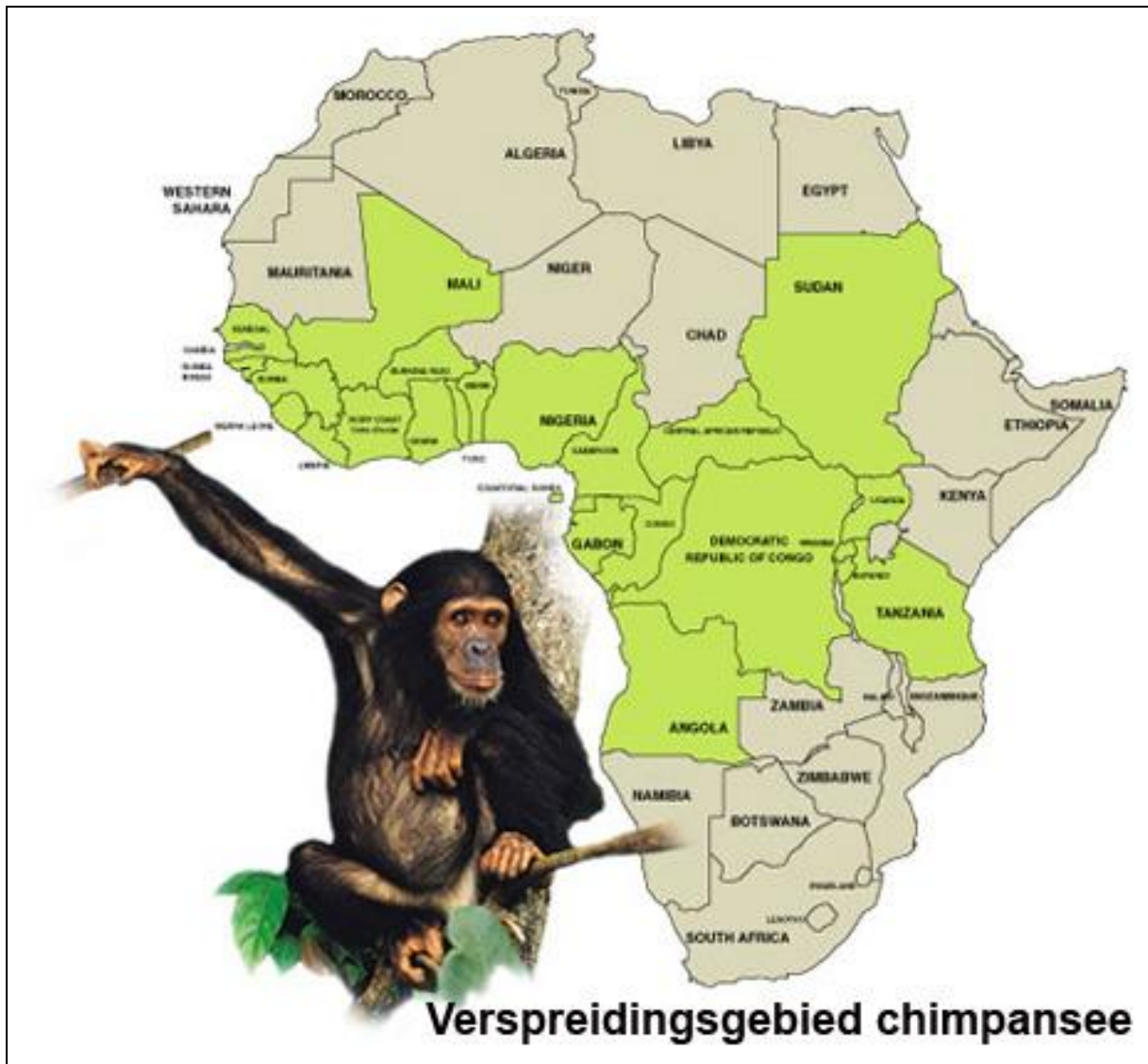
Maken

Kies één opdracht uit

- Maak een gedicht over een chimpansee die als huisdier gekocht is, maar daar natuurlijk erg ongelukkig is geworden.
- Maak een muurkrant met plaatjes en tekst over spelende chimpansees.
- Maak een werkstukje over het gereedschap dat chimpansees gebruiken. Zoek vooral ook naar andere gereedschappen dan al in het boek genoemd staan.

ter beoordeling van de leerkracht

Hulpblad bij **Weten**

Leven in een kolonie – Bijen

Woorden

Streep in elk rijtje het woord door dat niet in het boek staat en niet over bijen gaat.

bijendans	honingraat	bijenbrood	werkster
rondedans	honingbij	bijenkrans	bouwer
regendans	honingblaas	bijenvolk	dar
kwispeldans	honingpot	bijenhouder	koningin

Lezen

Zoek het antwoord op deze vragen in het boek. De bladzijden waar je het kunt vinden staan er tussen haakjes achter.

1. **Welke dieren?** Over welke soorten bijen gaat dit boekje? (blz. 4-5)
honingbijen. en **hommels**.
2. **Aantallen.** Een bijenvolk bestaat uit een koningin, werksters en darren. Zet ze in volgorde van aantallen. (blz. 6-9)
Heel veel **werksters**
Weinig **darren**
Meestal één **koningin**
3. **Nest.** Een nest bestaat uit een heleboel **cellen**, die worden gebruikt voor opslag van voedsel en voor **huisvesting van larven en poppen**.
Hoe verzorgen werksters het nest?
Zij verwijderen poep, vuil en etensresten. Ze houden grote schoonmaak en repareren gaten en kieren.
De cellen die worden gebruikt voor het opslaan van voedsel noem je een **honingraat**.
Wat is de beste temperatuur in een bijennest? **35** graden.
(al deze vragen: blz. 12-16)
4. **Voedsel.** Bijen halen uit bloemen twee stoffen. **nectar** voor hun eigen energie en om honing van te maken en **stuifmeel** als voedingsstof.
Larven eten eerst allemaal **koninginnengelei** na een paar dagen krijgen de meeste larven **bijenbrood**.
(blz. 17-20)
5. **Vijanden.** Er zijn verschillende vijanden van bijen. Noem een aantal dieren die het op nesten voorzien hebben.

In het boek worden genoemd:

- lippenberen, stinkdieren, bijeneters, varroamijt, honingwijzer, honingdas (en eventueel nog mensen en killer bees)

Leven in een school – Dolfijnen

Woorden

Zet de goede woorden achter de betekenis. Kies uit deze woorden:

carnivoor – draagtijd – imponeergedrag – echolocatie – kalf – orka – prooivissen – riviermonding – school – sociaal – spuitgat – staartvin – zogen

1. Manier om met behulp van weerkaatste geluiden de aanwezigheid van een voorwerp te bepalen: **echolocatie**
2. In groepsverband levend: **sociaal**
3. Melk uit eigen lichaam te drinken geven: **zogen**
4. De duur van de zwangerschap is de: **draagtijd**
5. Zo heet een dolfijnenjong dat nog gezoogd wordt: **kalf**
6. Grote groep in zee levende vissen of zoogdieren: **school**
7. Het gat boven op de kop van een dolfijn om adem te halen: **spuitgat**
8. Vissen die door andere dieren worden bejaagd en opgegeten: **prooidieren**
9. Plek waar een rivier uitkomt in zee: **riviermonding**
10. Vin aan de achterkant van het lichaam van een zeedier: **staartvin**
11. Showgedrag om andere dieren af te schrikken: **imponeergedrag**
12. Een vleeseter is een: **carnivoor**
13. Grootste roofdier onder de dolfijnen: **orka**

Lezen

Maak de woorden weer goed en vul ze in. De zinnen staan in het boek.

1. Dolfijnen zijn kleine (**s e v a n s i l w**) **w a l v i s s e n** en net als alle andere walvissen geen vissen maar (**g i n r o e d o e z**) **z o o g d i e r e n**.
2. Dolfijnen moeten regelmatig naar de (**t a v e p l o e k r p**) **o p p e r v l a k t e** om adem te halen.
3. De (**r e s o o g t t**) **g r o o t s t e** en (**t r s e k e s t**) **s t e r k s t e** zijn meestal de dominante mannetjes.
4. De (**e a l t a v g**) **v e t l a a g** werkt isolerend en voorkomt dat ze (**m a e t r w**) **w a r m t e** kwijtraken in het koudere water.
5. Ze ademen door hun (**i p t g u t s a**) **s p u i t g a t**.
6. Dolfijnen gebruiken (**c a o i o l t h e c e**) **e c h o l o c a t i e** om hun prooi op te (**r n p s o e**) **s p o r e n** en hun weg te vinden in het donker.
7. Het zijn (**g e n e l n i e t i l t**) **i n t e l l i g e n t e** dieren en ze kennen (**h e e d s l i l v r e c n**) **v e r s c h i l l e n d e** jachtmethoden.
8. (**m f j l o e n e l k n i D**) **D o l f i j n e n m e l k** is net als de melk van de meeste andere (**n g r o i e o d e z**) **z o o g d i e r e n** heel vet.
9. Dolfijnen moeten er ook als ze (**n p l e s a**) **s l a p e n** aan denken dat om (**m d e a**) **a d e m** te halen.
10. Als ze boos zijn maken ze een (**f d l e b f n a**) **b l a f f e n d** geluid.
11. Orka's en sommige (**i o e r n a s t e n a h o**) **h a a i e n s o o r t e n** zijn de natuurlijke vijanden van dolfijnen.
12. Op sommige plekken wordt op dolfijnen (**a g e d j g a**) **g e j a a g d** voor het vlees.

Leven in een troep – Kangoeroes

Woorden

Vul de ontbrekende klinkers in om goede woorden te maken.

a b o r i g i n a l s	b u i d e l d i e r	c o m m u n i c e r e n
g r a s v l a k t e	h e r b i v o o r	l e e f g e b i e d
r o o f d i e r e n	s o c i a a l	t e r r i t o r i u m
u i t s t e r v e n	v e r t e r e n	z o o g d i e r e n

Lezen

Wat hoort waar? Alle zinnen staan in het boek. In de juiste volgorde:

aarde | vooruit | zijn | vrouwtjes | mannetje | troep | woestijnen | zijn | alleen | van | zakjes | grassoorten | graven | een | vinden | een | dat | elkaar | grond | een | jagen |

1. Kangoeroes zijn de enige zoogdieren op **a a r d e** die grote sprongen maken om **v o o r u i t** te komen.
2. Bij alle soorten **z i j n** de mannetjes groter dan de **v r o u w t j e s**.
3. Het sterkste en meestal grootste **m a n n e t j e** is doorgaans de leider van de **t r o e p**.
4. Sommige soorten komen alleen in **w o e s t i j n e n** en open grasvlakten voor.
5. Kangoeroes **z i j n** herbivoren. Dat betekent dat ze **a l l e e n** maar planten eten.
6. De maag **v a n** een kangoeroe bestaat uit verschillende **z a k j e s** voor het vertalen van harde **g r a s s o o r t e n**.
7. Als het heel droog is, **g r a v e n** ze soms een gat van **e e n** meter diep om water te **v i n d e n**.
8. In moedermelk zit alles wat **e e n** jong dier of mens op **d a t** moment nodig heeft.
9. Kangoeroes waarschuwen **e l k a a r** voor gevaar door hard op de **g r o n d** te stampen.
10. Als een boemer **e e n** jonge uitdager niet weet weg te **j a g e n**, wordt er gevochten.

Leven in een kudde – Olifanten

Woorden

Trek een lijn tussen de woorden en de juiste betekenis. Kijk ook op blz. 30 in je boek.

Lezen

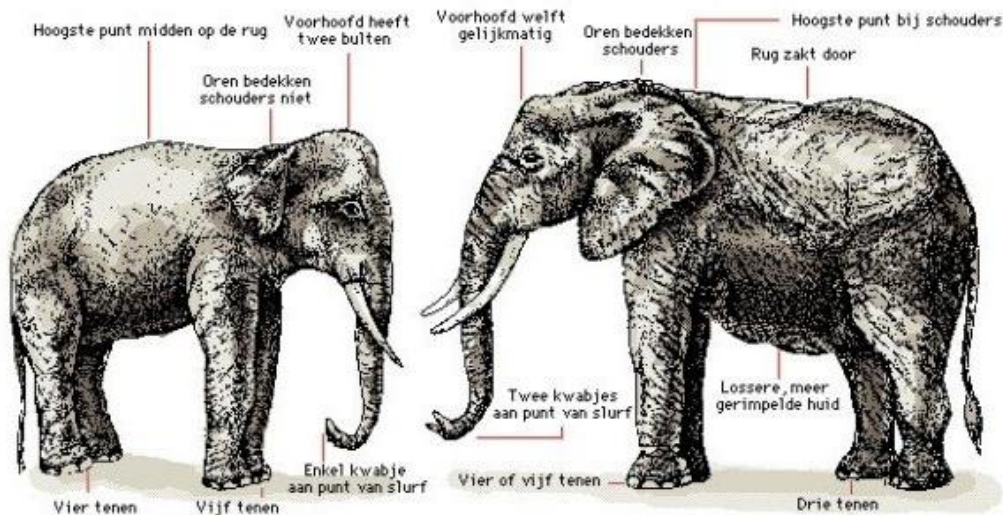
Geef antwoord op de volgende vragen:

- Welke twee soorten olifanten bestaan er?
Afrikaanse olifant en Aziatische olifant
- Hoe noemen we het belangrijkste vrouwtje in een kudde?
Matriarch
- Hoe ontstaan olifantenpaden?
Doordat olifanten onderweg bomen en planten plattrappen.
- Waarom nemen olifanten graag een water- of modderbad?
Om af te koelen.
- Hoeveel eten en drinken heeft een olifant per dag nodig?
eten: **300** kilo en drinken: **200** liter.
- Vanaf hoe oud zijn de vrouwtjes en mannetjes geslachtsrijp?
vrouwtjes: **10 tot 13** jaar, mannetjes: **14** jaar.

Weten

Weet jij onder welke afbeelding *Aziatische olifant* en onder welke afbeelding *Afrikaanse olifant* hoort te staan?

Je ziet in de afbeelding meer verschillen dan in het boek. Kun jij die vinden? Schrijf het op een apart blaadje! **Hoogste punt van de rug. Aantal tenen per poot. De grootte van de oren. Vingers aan het uiteinde van de slurf. Vorm van het voorhoofd. De huid, los of stevig.**

Aziatische olifant

Afrikaanse olifant

Zoeken

Zoek op www.olifanten.org naar informatie over één van deze onderwerpen en schrijf dat in je eigen woorden op.

- Wat voor andere slurfdieren hebben er bestaan en van wie is de olifant familie?
- Waarom vangen en temmen mensen in Azië olifanten?
- Wat zijn de drie grootste problemen waar olifanten mee te maken hebben?

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Maak een schilderij van een olifant op de savanne. Je mag er ook een kudde of moeder met jong van maken. Je mag een afbeelding als voorbeeld gebruiken.
- Maak een werkstuk of muurkrant over Aziatische olifanten die als werkdier gebruikt worden.
- Maak een muurkrant over olifanten in godsdiensten (Hindoeïsme?), in kunst en cultuur (ivoren en bijvoorbeeld als logo van bedrijven (bekende spelletjes?).

Leven in een groep – Gorilla's

Woorden

Zet de klinkers in de woorden om ze weer volledig te maken.

communiceren
herbivoor
leefgebied
rangorde
sociaal
zilverrug

geslachtsrijp
hoektanden
mensapen
regenwouden
verteren
zogen

Lezen

Vul de goede woorden in elke zin in.

In de juiste volgorde:

Mensapen | verwant | zilverrug | partner | volwassen | Vlooiën | vacht | huid | lager | regenwoud | nest | planten | takken | eten | planten | jong | tweeling | leuk | vinden | roffelt | borst | baas | zilverruggen | solitair |

1. **Mensapen** zijn heel slim en van alle dieren het nauwst **verwant** aan de mens. (blz. 4-5)
2. De **zilverrug** heeft geen vaste **partner**, maar paart met alle **volwassen** vrouwtjes van de groep. (blz. 6-7)
3. **Vlooiën** is dat dieren elkaars **vacht** en **huid** schoonmaken. (blz. 8-9)
4. Laaglandgorilla's leven in de **lager** gelegen delen van het **regenwoud**. (blz. 10-11)
5. Voor een **nest** kiezen ze een plek uit tussen de **planten** of **takken** van een boom. (blz. 12-13)
6. Ze **eten** bladeren, merg, wortels en vruchten van meer dan 200 soorten **planten** (blz. 14-15)
7. Vrouwtjes krijgen meestal maar één **jong** tegelijk, een **tweeling** is uitzonderlijk. (blz. 16-17)
8. Gorilla's vinden het **leuk** om te spelen met dingen die ze **vinden** (blz. 18-19)
9. Een zilverrug **roffelt** hard met zijn handen op zijn **borst** om te laten zien dat hij de **baas** is. (blz. 20-21)
10. De meeste jonge **zilverruggen** leiden na het verlaten van de groep een paar jaar een **solitair** bestaan. (blz. 22-23)

Weten

Kies één opdracht uit

- Welke gevaren bedreigen gorilla's? Denk aan leefgebieden, landbouw, wegen, jagers en toeristen.
- Hoe communiceren gorilla's? Schrijf iets over geluiden, lichaamstaal, uitdrukkingen.
- Vertel wat je weet over jonge gorilla's. Hoe worden ze verzorgd, hoe groeien ze op, wanneer zijn ze volwassen?

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Een heel beroemde wetenschapper die veel onderzoek naar gorilla's heeft gedaan, was Dian Fossey. Zoek eens wat informatie over haar en haar werk en schrijf dat kort op.
- Een zilverrug in de Rotterdamse dierentuin Blijdorp is in 2007 ineens heel beroemd geworden. Zoek uit wat er gebeurd was en schrijf dat op.
- Zoek informatie over de beroemde vrouwtjes gorilla Koko uit ongeveer 1970. Schrijf kort op wat je hebt gevonden.

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Maken

Kies één opdracht uit

- Maak van één van de opdrachten bij weten of zoeken een werkstuk of een muurkrant volgens de regels die op je school gelden.
- Schrijf een gedicht over de in 2007 met Bokito gebeurde in Blijdorp.

ter beoordeling van de leerkracht

Leven in een kolonie – Pinguïns

Woorden

In dit zoekraadsel zijn 9 woorden verstopt. De woorden zijn:

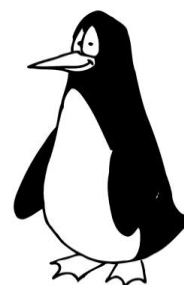
1. guano
2. evenaar
3. gestroomlijnd
4. krill
5. mest
6. polen
7. ruien
8. school
9. tropen

				o		t		p				s
			n			r		o				c
	e	a				o		l				h
	u	v				p		e				o
g			e			e		n				o
				n		n						l
				t	a							
			s			a		k	r	i	l	l
		e					r					
	m						r	u	i	e	n	
g	e	s	t	r	o	o	m	l	i	j	n	d

Lezen

Vul de woorden in. Let op! De letters staan er wel, maar in verkeerde volgorde.

1. (blz. 4-5) De vleugels van pinguïns zijn **A A N G E P A S T** aan het leven in water.
2. (blz. 6-7) De lente is het meest geschikte **J A A R G E T I J D E** om jongen te krijgen en groot te brengen.
3. (blz. 9-11) De meeste **S O O R T E N** brengen twee derde van hun tijd door in het water.
4. (blz. 12-14) Ze verliezen hun oude **V E R S L E T E N** veren en krijgen er nieuwe voor in de plaats.
5. (blz. 15-18) De meeste pinguïns hebben een korte, dikke, scherpe **S N A V E L** waar ze heel hard mee kunnen bijten.
6. (blz. 19-20) Koningspinguïns kunnen elkaars roep op meer dan een **K I L O M E T E R** afstand horen.
7. (blz. 22-24) Als de **O U D E R V O G E L S** naar zee gaan om voedsel te zoeken, gaan de kuikens met zijn allen bij elkaar staan.
8. (blz. 26-28) Veel kuikens gaan in het eerste jaar dood omdat ze te weinig **E R V A R I N G** hebben in het vangen van vis.
9. (blz. 26-28) Mensen zijn ook verantwoordelijk voor **V E R V U I L I N G** van het zeewater met olie die in zee gedumpt of verloren wordt.

Weten

Kies één opdracht uit

- Schrijf in je eigen woorden kort op wat je weet over de kolonie waar pinguïns in leven (blz. 6-14). Vertel bijvoorbeeld iets over broeden, paartjes, bescherming, hoe groot een kolonie kan zijn.

Keizerpinguïn, rotspinguïn, stormbandpinguïn, Adéliepinguïn, koningspinguïn, Afrikaanse pinguïn, Galapagospinguïn, ezelspinguïns, Australische dwergpinguïns, Humboldtpinguïn

- In het boek worden nogal wat soorten pinguïns genoemd. Kun jij ze allemaal vinden? Van de 17 soorten worden er 10 in het boek genoemd.
- Schrijf in je eigen woorden kort op wat je geleerd hebt over het voedsel van de pinguïns (blz. 15-24). Vergeet niet iets te schrijven over wat de kuikens eten.

ter beoordeling van de leerkracht

Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

- In een aantal films komen ook pinguïns voor. Een uitgebreid overzicht vind je op <http://www.pinguins.info/Nederlands/Film.html>. Heb je Madagaskar of Happy Feet gezien? Zoek op internet informatie over één van deze films en probeer te ontdekken welke pinguïns in die films voorkomen.
- Op blz. 29 staat een kaart van het zuidelijk halfrond. Zoek plaatjes van de pinguïns die daar genoemd worden en vraag aan je leerkracht een kopie van een kaart waar je ze op mag plakken.

Maken

- Heel veel extra informatie over pinguïns is te vinden op <http://www.pinguins.info>. Ook staan daar veel afbeeldingen. Maak een muurkrant van een thema dat je op die site gevonden hebt.
- Zoek op internet filmpjes over pinguïns en kijk ze goed. Vraag aan je leerkracht of je een paar goede voorbeelden aan de klas mag laten zien. Vertel er dan iets bij wat je bij het maken van het werkblad hebt geleerd.
- Maak een poster over bedreigde diersoorten. Zoek naast informatie over pinguïns ook nog informatie over andere diersoorten. Maak het werkstuk volgens de regels die in jullie groep gelden.

Leven in een groep – Kraaien

Woorden

Lees de omschrijvingen en vul het goede woord in.

1. slaapplek 2. waarschuwing 3. alleseter 4. deel van het leefgebied
5. leefgebied 6. overheersend 7. vogel kijkplaats 8. geluiden door elkaar
9. tijd dat vogels broeden 10. doen de vogels om jongen te krijgen
11. de vogels waar dit boek over gaat

Verticaal: Hier wordt door andere dieren op gejaagd.

1	r	o	e	s	t	p	l	a	a	t	s							
		2	a	l	a	r	m	k	r	e	e	t						
				3	o	m	n	i	v	o	o	r						
4	t	e	r	r	i	t	o	r	i	u	m							
			5	h	a	b	i	t	a	t								
					6	d	o	m	i	n	a	n	t					
		7	s	c	h	u	i	l	h	u	t							
8	k	a	k	o	f	o	n	i	e									
						9	b	r	o	e	d	s	e	i	z	o	e	n
							10	b	r	o	e	d	e	n				
11	k	r	a	a	i	e	n											

Lezen

In de tekst staat het antwoord op de volgende vragen. Zoek op de goede bladzijde en vul het antwoord in.

1. Noem een aantal soorten vogels die bij de kraaiachtigen horen. (blz. 5-6)

Raaf, ekster, kauw, roek, zwarte kraai, bonte kraai, gewone kraai, (en verderop in het boek nog de wipsnavelkraai en de notenkraker).

2. Waarom verlaten jonge vrouwtjes de groep waarin ze geboren zijn? (blz. 6-8)

Omdat vreemde mannetjes waar het vrouwtje misschien wel mee wil paren door de troep verjaagd wordt.

3. Kraaien hebben soms slimme manieren om aan hun voedsel te komen. Schrijf één manier hier op. (blz. 13-19)

Bijvoorbeeld: door het gebruik van een stokje, door schelpdieren van grote hoogte te laten vallen, door gebruik te maken van auto's, door vislijnen op te halen.

4. Noem drie dieren die kraaiennesten kunnen leegroven. (blz. 26-28)

Onder andere: uilen, buizerds, eekhoorns, wasberen, slangen. Maar ook antwoorden als roofvogels, katten, kraaien uit een andere groep zijn goed!

Weten

Kies één opdracht uit

- Vertel in je eigen woorden wat je weet over het voedsel van kraaien en wat je weet over bijzondere manieren om aan voedsel te komen.
- Beschrijf in je eigen woorden hoe het bouwen van nesten, broeden en verzorgen van de jongen bij kraaien gaat.
- Weet je in de buurt (thuis of op school) ergens een plek waar een groep kraaien zit? Kijk eens een poosje wat je allemaal ziet en schrijf dat op.

ter beoordeling van de leerkracht

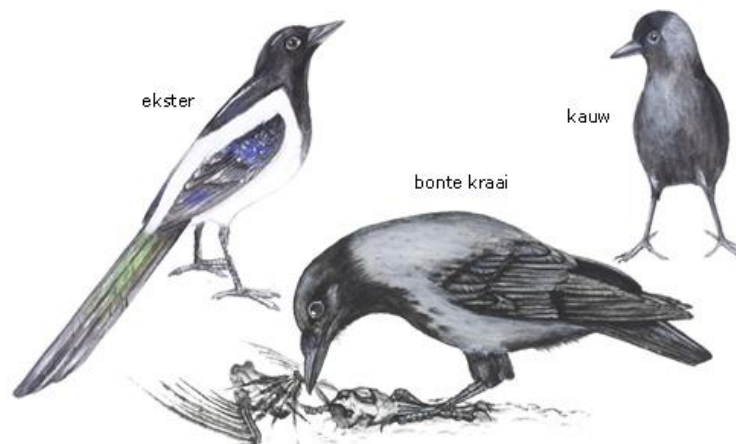
Heb je nog meer ruimte nodig? Pak een apart schrijfblaadje.

Zoeken

Kies één opdracht uit

- Op blz. 14 staat iets over het gebruik van gereedschap. Zoek informatie over andere dieren die ook gebruik kunnen maken van gereedschap.
- Zoek informatie over hoe een kraaiennest eruit ziet. Hoe groot is het? Waar kun je ze vinden? Welke materialen gebruikt een kraai? Wie bouwt het nest, het mannetje of het vrouwtje? Hoeveel informatie staat al op blz. 22.

- Op sommige plaatsen vinden de mensen dat er veel overlast is van kraaien. Dit kan bijvoorbeeld zijn op vliegvelden, op sportterreinen, bij boerderijen. Kun je daar informatie over vinden? Kun je ook vinden wat er gedaan is om de overlast te bestrijden?

Maken

- Teken een boom met daarin een grote groep kraaien. Kijk bijvoorbeeld naar de foto's op blz. 5 of 10 voor een idee.
- Plak op een groot vel papier afbeeldingen, foto's en tekeningen van dieren die gereedschap gebruiken om bij hun voedsel te komen. Schrijf erbij wat ze precies doen.
- Maak een werkstuk (over de regels die bij jou op school gelden) over één van de onderwerpen of hoofdstukken in het boek.